

שמימות הדף היומי

עם הרב אברהם משה הלוי רוט

להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

שיעורי "טעמיות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעודד שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך.

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *

לתגובות והערות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

מאכליה?!

זה המבט של הגוי שרואה באורח מישור ש"מנצל" אותו ו"לוקח" ממנו. אבל יהודי נותן לאורח הרגשה שהוא זה שנותן לו בכך שהוא מסכים לאכול את מאכליו.

שמעתי מיקירי הרה"ח רבי אברהם הלר שליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מסדיגורא זי"ע שפירש במליצה מה שאמרו חז"ל "אשה עיניה צרה באורחים", שהאשה היהודיה לא מוכנה שהאורחים ירגישו "אורחים", הם בני בית לכל דבר...

מידות | לב מרגיש!

"הרי עלי שלא אוכל בשר כיום שמת בו פלוני..." היום אנו כמעט איננו בעלי רגשות, לכן הדור נקרא "עקבתא דמשיחא", כי בעקב אין כמעט תחושות. אבל אנו לומדים שבזמן הגמרא היה מצוי לקבל על עצמו תענית ביום שמת בו פלוני. אם שמע בשורה קשה – מיד "נטל אחריות" וקיבל על עצמו תענית.

יהודי נותן את התחושה לאורחו שהוא עושה לו טובה | אלכס לוי

לב מרגיש!

כאשר שמע הגה"ק רבי שריה דבילצקי זצ"ל על הסתלקותו של מרן הגרא"מ שך זי"ע, בירך דיין האמת ותיכף קיבל על עצמו תענית (לאחרי שבת, היה זה בליל שישי). אמר אז הגרמ"מ שולצינגר זצ"ל: כשהרב שך נפטר, פלוני עשה קריעה, אלמוני גנח, פלמוני הספיד תמרורים, אבל רק אחד ויותר על כוס הקפה שלו...

חורבן וגאולה | "יום שראה ירושלים" – שמחה או צער?

מבואר בגמרא שיהודים היו קובעים את היום שבו ראו את ירושלים החרבה – ליום תענית! מדובר כמובן ביהודים שהתגוררו במרחק, וזכו להגיע לאחר תקופה ארוכה לירושלים עיר קדשנו ותפארתנו. בוודאי היו שמחים על הזכות "לשוטט במקומות אשר נגלו אלקים לחוזק וציריך" כלשון רבי יהודה הלוי, אבל מצד שני התמלאו צער וכאב

הלב היהודי | "מסרבין בו לאכול"

בגמרא שלנו מתוארת תופעה יהודית "היו מסרבין בו לאכול וקאמר לא אכילנא ולא אכילנא" עד שקפץ ונשבע שלא אוכל.

איש יהודי, או יותר מדויק: אשה יהודיה, מבקשת להאכיל עוד ועוד את בני ביתה ואורחיה... "אולי תאכלו עוד?..." "כמעט לא אכלת כלום..."

מניין מגיע התשוקה הזו להאכיל ולהשקות את הזולת? מאברהם אבינו, עמוד החסד, שהפציר באורחיו לאכול ולשתות, 'פיתה' אותם עם מעט מים ופת לחם ובפועל "העמים" לפנייהם בשר משובח, חמאה וחלב...

יהודי נותן את התחושה לאורחו שהוא עושה לו טובה בכך שהוא מואיל לאכול אצלו.

זה לעומת זה | מדוע אשת לוט התנגדה דווקא למלח?

התקשיתי בעבר מדוע אשת לוט התנגדה כל כך לנתינת מלח לאורחים. אם כבר האורחים מקבלים את כל המאכלים, מה תרוויה במניעת המלח?

עד שהתארחתי כמה פעמים אצל משפחות שאינן ממליחים כל כך את האוכל, ואז התבוננתי שכאשר האורח מושיט ידו אל המלח להוסיף לצלחתו, הוא בעצם אומר לבעלת הבית "לדעתי, את לא שמה מספיק מלח... צריך לתקן את האוכל שלך".

אשת לוט הסכימה בקושי שהאורחים יאכלו את מאכליה, אבל באיזו חוצפה הם מבקשים "לתקן" את התיבול שלה? ... לא די שהם אוכלים משלה, הם מעיזים עוד לבקר את

מפליאה מאד. הרי שם זה אותו הבשר שהיה בעבר נדור, ואילו כאן מדובר על ימים נפרדים ושונים, מה השייכות בין י"א חשוון תש"ב לי"א חשוון תש"פ. איך שייך כאן הנידון של "נדור מעיקרא".

אני חושב שיש כאן מקור גדול ליסוד שהשריש בנו הרמח"ל שהזמן חוזר על עצמו בכל שנה ושנה. אשר על כן נקראת השנה "שנה" מלשון "שונה וחוזר". ולכן בכל מועד ומועד אנו חוזרים באמת לאותו זמן בו האיר האור הגדול לפני כן וכך שנים, ושוב מקבלים את אותה ההארה.

וכפי שכתב לדוגמא בדרך ה': "הסדר שסידרה החכמה העליונה, שכל תיקון שנתקן ואור גדול שהאיר בזמן מהזמנים, בשוב תקופת הזמן ההוא, יאיר עלינו אור מעין האור הראשון, ותחודש תולדת התיקון ההוא במי שקבלו. והנה על פי זה נצטוונו בחג הפסח, בכל הענינים שנצטוונו, לזכר יציאת מצרים, כי בהיות התיקון ההוא תיקון גדול מאד שנתקנו בו, וכמו שזכרנו למעלה, הוקבע, שבשוב תקופת הזמן ההוא יאיר עלינו אור מעין האור שהאיר אז, ותחודש בנו תולדת אותו התיקון, ועל כן נתחייבנו באותם הענינים כולם. ועל דרך זה חג השבועות למתן התורה..."

רבינו הגרא"א דסלר זצ"ל הגדיר זאת בשם רבו הסבא מקעלם: **לא הזמן עובר על האדם, כי האדם עובר הוא בתוך הזמן, בכל שנה ושנה האדם עובר שוב באותו המסלול של הזמן, ופוגש שוב בזמן יציאת מצרים או קבלת התורה וכדומה.**

כעת מובן היטב שכאשר הנודר מתפס את היום הזה ביום י"א חשוון, אשר היה בעבר יום נדור שמת בו פלוני, ובשנים שלאחריו לא היה נדור, הרי הוא מתפס בעצם ביום אחד שבעברו היה נדור ואח"כ הותר. כי י"א חשוון תש"ב וי"א חשוון תש"פ – יום אחד הם, שחוזר על עצמו שוב ושוב.

העמקה | זכור ושמור בדיבור אחד

בגמרא שלנו אנו לומדים את המושג המפורסם "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע". מה הכוונה?

רבינו שלמה אלקבץ ב"לכה דודי" מקשר זאת לכך שה' אחד ושמו אחד, לשם ולתפארת ולתהילה. מה השייכות בין הדברים?

מצוות "זכור" מתקיימת כל ימות השבוע, בכך שאנו מונים את ימי השבוע, מצפים ומתכוננים אל השבת. לעומת זאת מצוות "שמור", השביתה ממלאכה, מתקיימת רק בשבת עצמה.

העומק בזה הוא שבכל השבוע אנו "זוכרים" את המסר של השבת: הקב"ה הוא האדון, הוא המנהיג, הוא הנמצא היחידי.

לראות את חורבן הקודש והמקדש, ומיד קיבלו על עצמם תענית.

מעניין שאצל הרמב"ם מצאנו הנהגה אחרת. כמו כתב ביומנו "וביום שלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשון שנת ששה ועשרים ליצירה יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו ביום החמישי, ששה ימים לירח מרחשון. ובאחד בשבת תשעה בחודש יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה, ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי, שבח לאל על הכל. ושני הימים האלה שהם ששי ותשיעי במרחשון נדרתי שיהיו לי יום טוב ותפלה ושמחה בה' ואכילה ושתיה. אלקים יעזורני על הכל ויקים לי את נדרי לה' אשלם אמן, וכשם שזכיתי להתפלל בחורבנה כך אראה אני וכל ישראל בנחמה מהרה אמן.

הרי שהרמב"ם קבע את היום שבו ראה את ירושלים בחורבנה כיום טוב ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתיה. יש כאן שני מבטים – מצד אחד צער ועגמת נפש על החורבן, כמי שמתו מוטל לפניו, מצד שני הודאה לה' על הזכות להגיע למקום שער השמיים.

רבים מגדולי ישראל היטב חרה להם על המשוררים ומרקדים ברחבת הכותל המערבי, והרי צריך להתנהג שם כמי שמתו מוטל לפניו, וחייבים בקריעה גמורה, ואיך יתכן לרקוד ולשמוח מול חורבות הבית הגדול והקדוש.

ראיתי שרבינו הגר"מ שטרנברוך שליט"א כתב בכאב על כך שמשפצים את הרחבה וסביבותיה והופכים את האזור למפואר ומשופץ בטוב טעם. הרי הדין הוא שבית הכנסת שחורב משיירים בו את העשבים מפני עגמת נפש, ואיך אפשר להפוך את המקום ל"פנינת תיירות, היסטוריה וארכיאולוגיה".

מקור | הזמן חוזר על עצמו בכל שנה

הגמרא בנדרים דנה במי שמתפס את נדרו בדבר שהיה נדור מעיקרו וכעת כבר אינו נדור, האם חל הנדר. כגון שמי שמתפס בבשר שלמים אחרי זריקת דמים, שכבר אינו אסור, האם חל הנדר משום שהוא מתפסו במצב הבשר מעיקרא.

ביקשה הגמרא להוכיח מהסוגיא שלנו "כיום שמת בו פלוני" והרי אותו יום שמת בו פלוני לא נאסר באכילה אלא באותה השנה, ומאז ואילך כבר אינו יום נדור מאכילה ושתיה, ואעפ"כ חל הנדר כי "בעיקרא קא מתפס". ודחתה שאולי כאן מדובר "שהוא נדור ובא לעולם מאותו היום", שאותו יום נקבע לתענית בכל שנה ושנה.

במבט ראשון ההשוואה בין בשר שהיה בתחילה נדור ואח"כ הותר לבין תאריך שבשנה פלונית היה נדור ואחר כך לא,

התוצאה. מה שהקב"ה רוצה שיקרה – יקרה, ומה שלא רוצה – לא יקרה. **אפשר לשחרר את המושכות, להוריד את הידיים מההגה.** יש על מי לסמוך!

הוא היה מתאר כך:

"יושב לו יהודי במרפסת ביתו בצהרי שבת קודש, עם כוס לימונדה מרעננת, צלחת קוגל, ומעיין בספר "שב שמעתא"... א מחי'ה..."

באותה שעה עובר שם שכנו הגוי, איוואן, ובראותו את היהודי יושב לו כך בניחותא, נזעק ואומר לו: "הן חלקת העגבניות שלך ששוויה כעשרים אלף דולר מתייבשת לחלוטין עקב החום הנורא, רויץ ופתח את ברז ההשקיה לאותה חלקה!..." מה לך נרדם?..."

אותו יהודי יכול לענות לו: "מוכן אני להפסיד את כל ממוני ולא לחלל שבת", אבל **תשובה כזו מתאימה למי שהוא בגדר "חצי גוי" בהרגשותיו...** התשובה האמיתית שעל יהודי לענות במצב כזה היא: "תגיד איוואן, **נראה לך שאני 'פרייאר'?!...** למה לי להטריח את עצמי, לעזוב את ה"שב שמעתא" ואת הלימונדה, לרוץ אל השדה, לפתוח את הברז... וכי מישוהו משלם לי על זה?!... הרי הקב"ה יכול לשלוח לי את פרנסתי ישר לביתי ללא כל טורח!... רק גוי משוגע כמוך עמל ומזיע בשדה בהיותו סבור שכך הינו משיג את פרנסתו..."

זה נקרא לאחד את ה"זכור" עם ה"שמור".

אבל – איננו רשאים להתנהג בצורה מוחלטת לפי הזכרון הזה: יש לנו חובה להמשיך לעסוק במלאכה ובהשתדלות כאילו התוצאות תלויות במלאכות ובעבודות שלנו, ויחד עם זה להאמין בצורה מוחלטת ששום דבר לא תלוי במלאכות ובהשתדלות שלנו, אין עוד מלבדו.

מדוע אין אנו מתאימים את חיי המעשה לידיעה המופשטת? מדוע איננו עוזבים כל מלאכה והשתדלות ובוטחים בה' שהטוב בעיניו יעשה? כי הקב"ה רצה שניאלץ לאמץ את השריר של האמונה, לעמול להפעיל אותו שוב ושוב, על ידי שנחיה "בסתירה" בין עולם המעשה, בו אנו מתנהגים כאילו אנו באמת משפיעים על התוצאה, לבין הזכרון שלנו שהגזירה אמת והחריצות שקר. כך "קונים" את האמונה.

אבל, יום אחד בשבוע מתאפשר לנו להתאים את המעשים שלנו לידיעה שלנו. לחיות את האמת בפועל, בתוך חיי המעשה. זה נקרא "להתאים את השמור לזכור". "זכור" – המשפיע, הידיעה, "שמור" – המקבל, המעשה. כאשר יש הרמוניה והתאמה בין הזכרון שלנו למעשים שלנו, אז הקב"ה גם מופיע באופן של "ה' אחד ושמו אחד", המהות שלו "ה' אחד" מתבטאת בשלימות במעשים שלו "שמו אחד".

זאת אומרת, היה אומר רבינו שמשון פינקוס זצ"ל, שמי ששומר שבת בגלל ש"אסור לעשות היום מלאכה" מפספס את כל מהותה של שבת. בשבת איננו עושים מלאכה, בגלל שאנו יודעים שהמלאכה שלנו לא תעלה ולא תוריד את